

képzettársítási lehetőségeit és társulási valenciáját egységes szemléletben kezeli, példa lehet: „Kvarcsezemű halacskáim merre futtok / Befagytak tükreink pedig sebes sodrásúak még a pillantások” (52). Különösen a rövidebb versekben érvényesül a szerző jó szövegalkotó képessége. A Tea című vers mindössze ennyi: „Két hintaszék / Ringatózik a fa alatt / Ölükben gőzölgő csésze” (63). A szövegnyelvészet sokat bíbelődik az összekapcsolt szövegmondatok egymásra vonatkoztatásából születő jelentésekkel és a kognitivitással, amelyeket egy közös nevező, egy közös háttértartalom irányít. Nos: a Tea – és nem egy társa: Mese, Hűvös füst, Öregség – a közös háttértartalomra néha metonimikusan, néha a verscím sugalló jelentésével épül versszöveggé, s ennél fogva eleve bizonyos szemantikai és értelmezési műveletet kíván, amely művelet a befogadóra, az olvasóra bízatik. S ezáltal a közbeszéd versbeszédé válik.

A versbeszédnek mint eljárásnak az ismerete önmagában nem biztosíték arra, hogy líra szülessék. Kelemen Zoltán kötetének egészében azonban benne van ennek lehetősége, ha önmaga számára is mércének és a lerakandó alapok egy részének tekinti. (Szeged, 1995.)

*Rüky László*

## A bokrok nyitott tengere

BORDÁS MÁTYÁS: SZEMBEN AZ ÁRRAL

*Embert csak ember tud a földhöz  
kötni, nem a nehézkedés.*

(A. É.)

*Mondom a szót, de te mást szólsz,  
sehol se vagy, sehol se látszol.*

(B. M.)

Nem szeretek írni. De írni muszáj. Matyi az évfolyamtársam volt. És volt, akinek a barátja volt. És valakinek a testvére. És valakinek a fia volt. És nem volt senkié sem. Nem volt a miénk.

Az ember nem az emberé és nem az Istené. Nem is a magáé. Az ember a folyóé meg a fáé.

Itt van most ez a kötet. Kék szomorúság. Szomorú és öntudatos. Van benne ironikus. Van benne magányos. És hívó. Van benne vers. És egy fénykép. Emberközi hiátus. Csillagközi tekintet.

*Előttem ajtó. Rád nyitok, Uram.  
Ha nem is gonosz, de számító vendég  
érkezik személyemben. Ha befogadsz,  
ezt mindenképpen előadom.  
Bár alighanem anélkül is tudod.  
De, hogy elmondom, talán  
beszámíttatik nálad. Mert akik*

*ezt sem teszik, nálam minden  
bizonytal rosszabbak, vagy ha mégsem,  
kérlek, tudasd velem, mi bánt jobban,  
udvariatlanságom-e, vagy nagyfokú  
tájékozatlanságom az időben, térben.*

(Rád nyitok)

Könnyű lenne a dolgom, ha azt mondanám: József Attila is így írta a verset, ilyen bizalmas viszonyban az örökkévalósággal. József Attila is – őt értő embere híján – kis szobájában Istent látta vendégül. Ez epizód. Nem innen akarok Matyihoz jutni, vagyis nem innen akarok reménytelen és elkésett kísérletet tenni a beszélgetésre, a hozzá szólásra.

*Az egyszerű szavak, az elkoptatott  
szavak... ezekre kell, hogy félfigyelj,  
innen indulsz és ide érkezel...  
ami közöttük van, a megszokható  
valóság... az elemeknek csodás  
egymásra rendeződése és a  
még fel nem ismert való, kapkodás...*

(Mint ködben a csillag...)

Rendhagyó kell legyen ez a versről gondolkodás. Hiszen minden versről gondolkodás rendhagyó, ha jó. Nem a rendet, hanem a verset ismeri. A vers akarata lesz az övé. Vers-akarta rend vagy vers-akarta rendetlenség. De itt most másról is szó van. Többről. Aki ezeket a verseket írta, túl közel van ahhoz, hogy a verseit olvasva ne akarnám folyton őt magát is olvasni. Az arca rezdülését. És túl távol van...

Azon tűnődöm, milyen lenne, amikor Babitsot vagy Aranyt, vagy József Attilát tanít. Verset már írt nekik. És milyen lenne, amikor újra verset ír. Vagy amikor megbocsát.

*Elvétettél tőlem hát,  
mint éjszakákból az árny.  
Tétován talán még simulnál hozzám,  
de lassan reggeledik már.*

*Szomjúság éget, nincs többé varázs.  
Az éjszaka megszakad;  
Karóba húzza a nap az árnyakat.*

(Reggeledik)

Bordás Mátyás a szegedi Ságvári Endre Gimnáziumban érettségizett, 1989-ben. Ha felmegy az iskola első emeletére, és a lépcsőnél jobbra fordulsz, találsz a falon egy tablót. IV/C. Őt is ott leled. Verses arc. Bátor és diadalra kész.

*Most tisztulnak a színek,  
kiválik ez-az, amit láthatsz,  
ott vagy közöttük, s az arcodon  
ragyogás van...*

(Mint ködben a csillag...)

Egy Gauguin-festmény jár a fejemben. *Honnan jövünk? Mik vagyunk? Hová megyünk?* Múlt, jelen, jövő. A háttérben istenarcok. Bordás Máttyás tudni vél egy utat.

*Semmit se érzek, ha a  
Napról írok, vagy a múlt drágaléptű vándorait idézem...  
Gyalogló sóhaj vagyok e meszelt térben, ...*

(Levél)

Furcsa levél ez. Címzettje: a magány. „Négy fal közé szorított korai magányom.” Mozaikos ez a világ, mintha legyek szeme lenne. A címzett nem válaszol, de hű marad.

Mégis: sok a tündér a kötetben. Mosdatlanok, léhák, bacchánsnők karát idézik – de mégis tündérek. Itt zajlik a történes. Mert tündérek, angyalok és madonnák *vannak*, ez vitathatatlan. A tény, hogy vigyázunk rájuk, elegendő ahhoz, hogy legyenek. Még ha nincsenek is. A tündérek, a fák, a szótlán tájak világába vezet az utunk. Van egy másik világ is, a *Levélé*, a miénk – ebben vagyunk megcsalatva. Nem fogad be magába egyik sem.

*A csökevény nyár bután  
simogatja léha testedet:  
Kinn ülsz a napon, mint kopasz,  
hagymaszagú, vén eretnek.*

(Vásárhelyen)

Bordás Máttyás Hódmezővásárhelyen született, és itt lett eretnekké. Közénk az egyetemre már úgy lépett, mint ki maga választotta sorsát. Pedig nem volt így.

Egyik, a beteg Babitsról szóló verse egy sort juttat eszembe a Jónás könyvéből: „*mert vétkesek közt cinkos, aki néma*”.

Soha nem tudom megbocsátani magamnak azt a hiányzó bátorságot (vagy vakmerőséget?), amivel odamehettem volna hozzá, és megmondhattam volna neki, hogy maradjon még. Még maradjon köztünk. És írjon verset. Mert szeretem, hogy ír. Mert írni muszáj. (*Szeged, Napfény Alapítvány, 1994.*)

*Fabulya Andrea*

## „A novellaírás ideje”

KONTRA FERENC: KALENDÁRIUM

1993-ban, az újraindult *Üzenet* első számában jelent meg Kontra Ferenc modern magyar prózát elemző esszéorozatának első része, amit ez ideig még három követett. Bennük egy sajátos – rendhagyó földrajzi és társadalmi jelenségek meghatározta – szellemi közeg „termékeit”: a közép-kelet-európai, s azon belül a magyar novellát vetette górcső alá. Ugyanebben az évben három novelláskötete is napvilágot látott: az *Ősök jussán* és a *Kalendárium* az újvidéki Forum Kiadó, a *Holtak országa* pedig a kecskeméti Tanítóképző Főiskola kiadásában. Elméletírói tevékenységét lehetetlen a prózaíróitól függetlenül szemlélni.